

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक. शेअवि २००८/प्र.क्र.१८७/११अे
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक ५ ऑगस्ट, २००८

- वाचा :-** १) शासन निर्णय, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
क्रमांक एनएआयएस १२०४/ प्र.क्र.१६६/११अे, दिनांक १९ऑगस्ट, २००४
- २) शासन निर्णय, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
क्रमांक एनएआयएस १२०४/ प्र.क्र.१६६/११अे, दिनांक ५जानेवारी, २००५
- ३) शासन निर्णय, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
क्रमांक एनएआयएस १२०४/ प्र.क्र.१६६/११अे, दिनांक ३१ मार्च, २००५
- ४) शासन निर्णय, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
क्रमांक पीएआयएस १२०७/ प्र.क्र.२६६/११अे, दिनांक १० ऑगस्ट, २००७
- ५) शासन निर्णय, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
क्रमांक पीएआयएस १२०७/ प्र.क्र.२६६/११अे, दिनांक २४ ऑगस्ट, २००७

प्रस्तावना :-

शेती व्यवसाय करतांना व नैसर्गिक आपत्तीमुळे होणारे अपघात उदा. रस्त्यावरील अपघात, वीज पडणे, विजेचा शॉक बसणे, पूर, सर्पदंश, विंचूदंश व वाहन अपघात तसेच अन्य कोणतेही अपघात यामुळे बऱ्याच शेतकऱ्यांचा मृत्यू ओढवतो किंवा कांहीना अपंगत्व येते. घरातील कर्त्या व्यक्तिस झालेल्या अशा प्रकारच्या अपघातामुळे कुटुंबाचे उत्पन्नाचे साधन बंद होवून अडचणीची परिस्थिती निर्माण होत असल्याने अशा अपघातग्रस्त शेतकऱ्यांस/त्यांच्या कुटुंबास आर्थिक लाभ देण्याकरिता कोणतीही स्वतंत्र विमा योजना नसलेमुळे एक योजना शासनाने संदर्भ क्र. १ व २ च्या शासन निर्णयाद्वारे कार्यान्वित केलेली आहे.

सदर योजनेचे कल्याणकारी स्वरूप पहाता ही योजना पुढे सन २००८-०९ मध्ये चालू ठेवण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राज्यातील महसूल विभागाकडील ७/१२ नोंदी प्रमाणे १० ते ७५ वयोगटातील खातेदार शेतकरी (सुमारे १ कोटी ६ लाख) यांचे वतीने शासन त्यांच्या व्यक्तिगत अपघात व अपंगत्व यासाठी प्रस्तुत शासन निर्णयाद्वारे विमा पॉलीसी उतरवित आहे.

२. राज्यातील सर्व शेतक-यांना व्यक्तिगत अपघातापासून संरक्षण देण्यासाठी अ) नॅशनल इन्शुरन्स विमा कंपनी ब) ओरीएंटल इन्शुरन्स विमा कंपनी क) रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी या तीन विमा कंपन्यांची नियुक्ती करण्यांत येत आहे.

३. सन २००८-०९ मध्ये शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजने संबंधी शासनाचे वतीने आयुक्त कृषि, उपरोक्त नियुक्त विमा कंपन्या आणि कबाल इन्शुरन्स ब्रोकिंग सर्व्हिसेस प्रा.लि. यांचेमध्ये या शासन निर्णयातील अटी / शर्ती व मान्यतेनुसार त्रिपक्षीय पॉलीसी करार करून त्यानुसार योजना अंमलात आणली जाईल. शेतक-यांचे /त्यांच्या कुटुंबियांचे विमा दावे शासन व विमा कंपनीमध्ये झालेल्या पॉलीसी करारातील तरतुदी, अटी व शर्ती व शासन निर्णयातील विहित मार्गदर्शक सूचनांनुसार मंजूर करण्यांत येतील.

४. या योजनेतर्गत विमा हप्त्याची (प्रिमियमची) एकत्रित रक्कम प्रति शेतकरी ८/- रुपये प्रमाणे १ वर्षासाठी शेतक-यांच्या वतीने संबंधित विमा कंपनीस शासन अदा करेल. त्यामुळे उपरोक्त विमा कंपनीस शेतक-यांनी किंवा अन्य कोणत्याही संस्थेने त्यांच्या वतीने या योजनेतर्गत स्वतंत्ररित्या विमा हप्त्याची रक्कम भरण्याची गरज नाही. राज्यातील सर्व शेतक-यांना व्यक्तिगत अपघातापासून संरक्षण देण्यासाठी पुढील प्रमाणे विमा कंपन्या, त्यांचे कार्यक्षेत्र, विमा संरक्षित शेतकरी संख्या व विमा हप्ता इत्यादी ठरविण्यांत येत आहे.

विमा कंपनीचे नांव	सोपविण्यांत आलेला विभाग	शेतकरी संख्या (लाख)	विमा हप्ता रक्कम रुपये (सेवा करासहित)		
			विमा हप्ता	सेवा कर (१२.३६ टक्के)	एकूण
अ)नॅशनल इन्शुरन्स कंपनी	कोकण	११	८८,००,०००/-	१०,८७,६८० /-	९८,८७,६८० /-
ब)ओरीएंटल इन्शुरन्स कंपनी	पुणे, नाशिक, अमरावती, नागपूर	७०	५,६०,००,०००/-	६९,२१,६०० /-	६,२९,२१,६०० /-
क)रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी	औरंगाबाद	२५	२,००,००,०००/-	२४,७२,००० /-	२,२४,७२,००० /-
	एकूण	१०६	८,४८,००,०००/-	१,०४,८१,२८० /-	९,५२,८१,२८० /-

५. रुपये ८/- प्रतिवर्षी प्रति शेतकरी विमा हप्ता दर सन २००७-०८ पासून पुढे तीन वर्षासाठी लागू करण्याचा निर्णय संदर्भ क्रमांक ४ व ५ नुसार घेण्यांत आला असल्याने २००९-१० या वर्षापर्यन्त शेतक-यांच्या संख्येतील

बदल अथवा त्याप्रमाणे वाढीव हप्त्याची विमा कंपन्यांची मागणी विचारात घेतली जाणार नाही. मात्र विमा हप्ता वार्षिक दराने प्रतिवर्षी अदा केला जाईल.

६. ही योजना दिनांक १५ ऑगस्ट, २००८ ते १४ ऑगस्ट, २००९ या एक वर्षाच्या कालावधीकरिता लागू करण्यांत येत आहे. या कालावधीकरिता प्रति शेतकरी रुपये ८/- प्रमाणे विमा हप्ता शासनातर्फे भरण्यास मान्यता देण्यांत येत आहे व त्याप्रमाणे विमा हप्त्याची रक्कम रुपये ८,४८,००,०००/- अधिक लागू असलेला सेवा कर रुपये १,०४,८१,२८०/- अशी एकूण मिळून रुपये ९,५२,८१,२८०/- (रुपये नऊ कोटी बावन्न लाख एक्याऐशी हजार दोनशे ऐशी फक्त) एवढी विमा हप्त्याची रक्कम उपरोक्त परिच्छेद क्रमांक २ येथे नमुद केल्याप्रमाणे संबंधित विमा कंपन्यांना अदा करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यांत येत आहे.

७. यापूर्वी शेतक-यांनी अथवा त्यांच्या वतीने अन्य कोणत्याही संस्थेने कोणतीही वेगळी विमा योजना लागू केली असल्यास अथवा विमा उतरविला असल्यास त्याचा या योजनेशी काहीही संबंध राहणार नाही. या योजनेतर्गत मिळणारे लाभ स्वतंत्र असतील.

८. योजना कालावधीत संपूर्ण दिवसासाठी म्हणजेच विहित कालावधीतील प्रत्येक दिवसाच्या २४ तासासाठी ही विमा योजना लागू राहिल. या कालावधीत शेतक-याला केव्हाही अपघात झाला तरी तो या विमा योजनेतर्गत लाभासाठी पात्र राहिल.

९. प्रस्तुत प्रकरणी विहित करावयाच्या अटी व शर्तीबाबत तसेच प्रस्तुत विमा प्रस्तावासंदर्भातील कार्यपध्दती, सादर करावयाच्या आवश्यक कागदपत्रांबाबतचा तपशिल व नमुने इ. बाबी स्वतंत्रपणे निश्चित करून शासन निर्णयाद्वारे प्रसृत केल्या जातील. सदर शासन निर्णय तसेच या नंतर निर्गमित होणाऱ्या शासन निर्णयातील अटी व शर्ती संबंधित विमा कंपन्यांवर बंधनकारक राहतील.

१०. सन २००८-०९ या वित्तीय वर्षासाठी **अ)** नॅशनल इन्शुरन्स कंपनी या विमा कंपनीकडे शेतक-यांना विमा उतरविण्यासाठी विमा हप्ता व त्यावरील सेवाकर यासाठी रुपये ९८,८७,६८०/- (अक्षरी अठयान्नव लाख सत्याऐशी हजार सहाशे ऐशी फक्त) **ब)** ओरीएंटल इन्शुरन्स कंपनी या विमा कंपनीकडे शेतक-यांना विमा उतरविण्यासाठी विमा हप्ता व त्यावरील सेवाकर यासाठी रुपये ६,२९,२१,६००/- (अक्षरी रुपये सहा कोटी एकोणतीस लाख एकवीस हजार सहाशे फक्त) व **क)** रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी या विमा कंपनीकडे शेतक-यांना विमा उतरविण्यासाठी विमा हप्ता व त्यावरील सेवाकर यासाठी रुपये २,२४,७२,०००/- (अक्षरी रुपये दोन कोटी चोवीस लाख बाहत्तर हजार फक्त) एवढी तरतूद याद्वारे मंजूर करून या आदेशान्वये वितरीत करण्यात येत आहे.

११. यावरील खर्च “ मागणी क्रमांक डी-३, २४०१-पीक संवर्धन, ११०-पीक विमा, (००) (०६) शेतक-यांसाठी वैयक्तिक अपघात विमा योजना (२४०१ ४४२ ७), राज्य योजना, ३३ अर्थसहाय्य “ या लेखाशिर्षाखालील मंजूर तरतुदीतून भागविण्यात यावा.

१२. सदर प्रयोजनासाठी सहाय्यक संचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे - १ यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर रक्कम कोषागारातून काढून रेखांकित धनादेशाद्वारे नॅशनल इन्शुरन्स कंपनी, ओरीएंटल इन्शुरन्स कंपनी व रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी या तीन विमा कंपन्यांना अदा करण्यात यावी.

१३. सदर शासन निर्णय महसूल व वन विभाग, नियोजन विभाग व वित्त विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक २१३/०८/व्यय - १, दिनांक १०/०७/२००८ अन्वये निर्गमित करण्यांत येत आहे. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २००८०८०५१४३४३८००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

(ब. दि. उमाटे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

प्रति,

- १) मा.राज्यपालांचे सचिव
- २) मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव
- ३) मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव
- ४) मा.मंत्री कृषि व जलसंधारण यांचे खाजगी सचिव
- ५) मा.मंत्री, फलोत्पादन यांचे खाजगी सचिव
- ६) मा.राज्यमंत्री, कृषि यांचे खाजगी सचिव
- ७) मा.राज्यमंत्री, फलोत्पादन यांचे खाजगी सचिव
- ८) सर्व मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
- ९) मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक
- १०) अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ११) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १२) अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

- १३) प्रधान सचिव, (अ.व सु.) गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४) प्रधान सचिव, (मदत व पुनर्वसन), महसुल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १५) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- १६) सचिव, कृषि मंत्रालय, भारत सरकार, (कृषि व सहकार विभाग) कृषि भवन, नवी दिल्ली.
- १७) सचिव, वित्त मंत्रालय, भारत सरकार, (वित्त विभाग) (विमा), नवी दिल्ली
- १८) आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १९) अध्यक्ष, कबाल इन्शुरन्स सर्व्हिसेस प्रा. लि. मित्तल टॉवर्स, ११८ बी विंग, ११ वा मजला, नरीमन पॉईंट, मुंबई-४०० ०२१
- २०) व्यवस्थापकीय संचालक, नॅशनल इन्शुरन्स कंपनी लि. स्टर्लींग सिनेमा बिल्डींग, २रा मजला, ६५ मझबान रोड, डी. ओ. १४ फोर्ट, मुंबई-४०० ००१
- २१) व्यवस्थापक, रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स विमा कंपनी लि., १९ रिलायन्स सेंटर, वालचंद हिराचंद मार्ग, बेलार्ड इस्टेट, मुंबई-४०० ०३८
- २२) व्यवस्थापक, ओरीएंटल इन्शुरन्स कंपनी लि., नागपूर प्रादेशिक कार्यालय, शुक्ला भवन, वेस्ट हायकोर्ट रोड, धरमपेठ, नागपूर- ४४० ०१०
- २३) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
- २४) सर्व संचालक / सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१
- २५) अधिदान व लेखाअधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २६) जिल्हा कोषागार अधिकारी, पुणे
- २७) महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य, सहकारी बँक, ९ नगीनदास रोड, मुंबई-२३
- २८) महालेखापाल, महाराष्ट्र -१/२ (लेखा परिक्षा)/ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई / नागपुर
- २९) विमा संचालक, म्हाडा इमारत, १ ला मजला, बांद्रा (पूर्व), मुंबई
- ३०) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
- ३१) मुख्य सांख्यिक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१
- ३२) सर्व जिल्हाधिकारी
- ३३) सर्व तहसिलदार
- ३४) सर्व विभागीय कृषि सह संचालक, महाराष्ट्र राज्य
- ३५) सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी/ कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद
- ३६) सहसचिव / सर्व उपसचिव / अवर सचिव / कक्ष अधिकारी, कृषि व पदुम विभाग, (कृषि विभाग), मंत्रालय, मुंबई
- ३७) मंत्रालयीन सर्व विभाग,
- ३८) निवड नस्ती - ११-अ